

TUSSEN NEW YORK EN GENÈVE: VN-KRONIEK September – december 2024

Margarita Avramtcheva, Bram Burger & Janneke Bossenbroek *

Samenvatting | Deze kroniek beschrijft de gebeurtenissen in de diverse mensenrechtenorganen van de Verenigde Naties (VN) van mei tot september 2024. Hierbij komen eerst de politieke organen aan bod: de Veiligheidsraad en de Mensenrechtenraad, en vervolgens de gespecialiseerde Comités die toezien op de naleving van de verschillende VN-mensenrechtenverdragen.

DOI | 10.54195/NTM.22099

© Author(s); licensed under Creative Commons Attribution 4.0

Veiligheidsraad

In september nam de Raad onder het voorzitterschap van Slovenië twee resoluties aan in het kader van de bevoegdheden binnen hoofdstuk VII van de Verenigde Naties, om maatregelen te nemen om de internationale vrede en veiligheid te handhaven of te herstellen, en één presidentiële verklaring.¹ De Raad kwam voor de derde officiële keer bijeen met de secretaris-generaal van de Arabische Liga voor een informele dialoog over samenwerking tussen de VN en de Liga.² Verder nam de Raad twee resoluties aan, de eerste resolutie betrof de verlenging van het VN-regime in Sudan en Zuid-Sudan, waarbij het sanctieregime (bestaande uit bevrozing van tegoeden, een reisverbod en een wapenembargo) werd verlengd tot 2025.³ De tweede resolutie verlengde de machtiging voor de multinationale veiligheidsondersteuningsmissie in Haïti.⁴ Tot slot veroordeelde de Raad de terroristische aanslag in Kabul op 2 september, die werd opgeëist door ISIL (Da'esh)-K, en veroordeelde de Raad de terroristische aanslagen in Bamako op 17 september, die werden opgeëist door Jama'at Nusrat al-Islam wal Muslimin, een aan Al Qaida gelieerde militante groepering.⁵

In oktober zat Zwitserland als voorzitter een drukke maand voor, waarin de Raad vijf resoluties en zeven verklaringen aannam.⁶ Een opmerkelijke resolutie was 2753, waarin de Bijstandsmissie van de VN in Somalië werd omgevormd naar de Missie van de Verenigde Naties voor Overgangsbijstand in Somalië. Dit is opmerkelijk omdat er een begin werd gemaakt aan de formele overgang van de functies van de Overgangsbijstand missie naar een permanent

- M.S. Avramtcheva rondde een LL.M. Public International Law af aan de Universiteit van Oslo en schrijft deze bijdrage op persoonlijke titel. B. Burger rondde een LL.M. Public International Law af aan de Universiteit Leiden en een LL.M. in International Human Rights & Environmental Law aan de University of New South Wales en schrijft deze bijdrage op persoonlijke titel. J.A. Bossenbroek rondde een LL.M. Public International Law af en een LL.M. Strafrecht aan de Universiteit Utrecht en schrijft deze bijdrage op persoonlijke titel.

1 VN 'Security Council in Review September 2024', SCPCRB/SCAD, september 2024.

2 VN 'Security Council in Review September 2024', SCPCRB/SCAD, september 2024.

3 Resolutie 2750 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (11 september 2023), *UN Doc S/RES/2750*.

4 Resolutie 2751 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (30 september 2023), *UN Doc S/RES/2751*.

5 VN 'Security Council in Review September 2024', SCPCRB/SCAD, september 2024.

6 VN 'Security Council in Review October 2024', SCPCRB/SCAD, oktober 2024.

landenteam van de Verenigde Naties.⁷ Via Resolutie 2752 verlengde de Raad de sanctieregeling tegen Haïti en het mandaat van het deskundigenpanel, waarbij het bestaande reisverbod en de bevrozing van tegoeden werden gehandhaafd en de reikwijdte van het wapenembargo en de aanwijzingscriteria werden uitgebreid.⁸ De andere drie resoluties verlengden het mandaat van de Verificatiemissie van de Verenigde Naties in Colombia; de Ondersteuningsmissie van de Verenigde Naties in Libië (UNSMIL) en de Missie van de Verenigde Naties voor het Referendum in de Westelijke Sahara.⁹ In een presidentiële verklaring benadrukte de Raad haarbelangrijke rol bij het benutten en erkennen van wetenschap, technologie en innovatie bij de handhaving van internationale vrede en veiligheid in onze moderne wereld.¹⁰ De persberichten van de Raad benadrukten en veroordeelden de terroristische aanslagen in Pakistan, Türkiye en Iran.¹¹ Een laatste punt van belang was dat de Raad, vanwege het huidige conflict in Israël en de Palestijnse Gebieden, in een besloten overleg sprak over de Organisatie van de Verenigde Naties voor Hulpverlening aan Palestijnse Vluchtelingen in het Nabije Oosten (UNRWA).¹² De Raad bracht een persverklaring uit over UNRWA, waarin de cruciale rol van UNRWA werd benadrukt, en waarin de Raad onderstreepte dat UNRWA het belangrijkste element voor alle humanitaire hulp in Gaza blijft en bevestigde dat geen enkele organisatie UNRWA's capaciteit en mandaat om Palestijnse vluchtelingen en burgers te helpen, kan vervangen.¹³ De Raad waarschuwde tegen pogingen om de activiteiten en het mandaat van UNRWA te ontmantelen of te beëindigen, en sprak zijn ernstige bezorgdheid uit over de recente wetgeving die door de Israëliische Knesset is aangenomen die de autoriteiten zou verbieden contact te hebben met UNRWA.¹⁴

In november nam de Raad onder leiding van het Verenigd Koninkrijk vier resoluties aan.¹⁵ Deze verlengden verschillende machtigingen en mandaten, zoals de machtiging van de troepenmacht van de Europese Unie in Bosnië en Herzegovina, genaamd Althea; de sancties tegen Jemen en het bijbehorende panel van deskundigen; de tijdelijke VN-veiligheidsmacht voor Abyei (UNISFA) en de multidimensionale geïntegreerde stabilisatiemissie van de VN in de Centraal-Afrikaanse Republiek.¹⁶ Cruciaal hierbij was dat zowel de Russische Federatie als de Verenigde Staten veto's uitspraken over ontwerp-resoluties.¹⁷ Ten eerste sprak de Russische Federatie een

7 Resolutie 2753 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (30 oktober 2023), *UN Doc S/RES/2753*.

8 Resolutie 2752 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (18 oktober 2023), *UN Doc S/RES/2752*.

9 VN 'Security Council in Review October 2024', SCPCRB/SCAD, oktober 2024.

10 'Statement by the President of the Security Council', Veiligheidsraad S/PRST/2024/6, 21 oktober 2024.

11 'Security Council Press Statement on Terrorist Attack near Jinnah International Airport in Karachi, Pakistan', Veiligheidsraad 8 oktober 2024; 'Security Council Press Statement on Terrorist Attack on Turkish Aerospace Industries' Facilities in Ankara', *Veiligheidsraad* 24 oktober 2024; Security Council Press Statement on Terrorist Attack in Taftan, Sistan and Balouchestan, Iran', *Veiligheidsraad* 30 oktober 2024.

12 'Security Council Press Statement on United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in Near East (UNRWA)', *Veiligheidsraad* 30 oktober 2024.

13 'Security Council Press Statement on United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in Near East (UNRWA)', *Veiligheidsraad* 30 oktober 2024.

14 'Security Council Press Statement on United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in Near East (UNRWA)', *Veiligheidsraad* 30 oktober 2024.

15 VN 'Security Council in Review November 2024', SCPCRB/SCAD, november 2024.

16 Resolutie 2757 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (1 november 2023), *UN Doc S/RES/2757*; Resolutie 2758 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (13 november 2023), *UN Doc S/RES/2758*; Resolutie 2759 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (14 november 2023), *UN Doc S/RES/2759*; Resolutie 2760 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (14 november 2023), *UN Doc S/RES/2760*.

17 VN 'Security Council in Review November 2024', SCPCRB/SCAD, november 2024.

veto uit over een resolutie over Soedan, die als doel had om een uitvoeringsmechanisme te ontwikkelen om de naleving van de Jeddah-verklaring, die de bescherming van de burgers van Soedan toezegt, te waarborgen.¹⁸ Rusland gaf aan dit te doen omdat de resolutie de Soedanese soevereiniteit zou ondermijnen, terwijl andere staten van mening waren dat Rusland een veto gebruikte ‘zonder geldige redenen’.¹⁹ Ten tweede sprak de VS een veto uit over een voorgestelde resolutie inzake Gaza die opriep tot een ‘onmiddellijk, onvoorwaardelijk en permanent staakt-het-vuren’ en de vrijlating van gijzelaars.²⁰ De VS gaven aan dat de resolutie: ‘een gevaarlijke boodschap zou hebben gestuurd aan Hamas: het is niet nodig om terug te keren naar de onderhandelingstafel’.²¹ Tot slot veroordeelde de Raad in twee persberichten de aanvallen op de VN-troepen in Libanon, wees op de voortdurende onwettige detentie van het schip Galaxy Leader en haar bemanning, en riep op tot hun onmiddellijke vrijlating.²²

Mensenrechtenraad

De 57^e sessie van de Mensenrechtenraad (hierna: Raad) heeft van 9 september tot 11 oktober plaatsgevonden.

Op 9 september publiceerde een VN-onderzoekscommissie een rapport over Syrië met een focus op de escalatie van het conflict in de regio.²³ De commissie benoemt specifiek de intensivering van de Israëlische luchtaanvallen op Iraanse functionarissen en de door Iran gesteunde militieën in heel Syrië, waarbij minstens drie keer burgerslachtoffers vielen.²⁴ Ook benadrukte de commissie dat recente directe gevechten in het noordoosten van Syrië tussen de door de Koerden geleide Syrische Democratische Strijdkrachten (SDF) aan de ene kant en Arabische stammen, regeringstroepen en door Iran gesteunde militieën aan de andere kant, diepgewortelde grieven onder de bevolking in dit deel van het noordoosten van Syrië oproepen.²⁵ Begin december 2024 ziet de situatie er overigens heel anders uit: het regime van president Assad is gevallen en de gewapende groeperingen geleid door Hay’at Tahrir Al-Sham (HTS) hebben officieel de macht overgenomen.²⁶ Sinds de val van het regime worden massaal gevangenen vrijgelaten, die soms wel decennia opgesloten zaten in detentiecentra van Assad, zoals de beruchte Sednaya

18 ‘Russian Federation’s Recent Vetoing of Security Council Resolution on Sudanese Conflict Causing Continued Suffering in Strife-Torn Country, Speakers Tell General Assembly’, *Veiligheidsraad* 26 november 2024.

19 ‘Russian Federation’s Recent Vetoing of Security Council Resolution on Sudanese Conflict Causing Continued Suffering in Strife-Torn Country, Speakers Tell General Assembly’, *Veiligheidsraad* 26 november 2024.

20 ‘Security Council Fails to Adopt Resolution Demanding Immediate Ceasefire in Gaza, as United States Casts Negative Vote’, *Veiligheidsraad* 20 november 2024.

21 ‘Security Council Fails to Adopt Resolution Demanding Immediate Ceasefire in Gaza, as United States Casts Negative Vote’, *Veiligheidsraad* 20 november 2024.

22 ‘Security Council Press Statement on Attack against United Nations Interim Force in Lebanon’, *Veiligheidsraad* 13 november 2024; ‘Security Council Press Statement on Anniversary of Houthis’ Unlawful Detention of Galaxy Leader Crew’, *Veiligheidsraad* 18 november 2024.

23 ‘Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic’, *OHCHR* 9 september 2024.

24 ‘UN Commission warns Syrian war is intensifying amid continuing patterns of war crimes and fear of large-scale regional conflict’ *OHCHR* 10 september 2024.

25 ‘UN Commission warns Syrian war is intensifying amid continuing patterns of war crimes and fear of large-scale regional conflict’ *OHCHR* 10 september 2024.

26 ‘Rebellen nemen macht over in Syrië, Assad is gevlucht’, *NOS* 8 december 2024.

gevangenis.²⁷ Paulo Sérgio Pinheiro, voorzitter van de onderzoekscommissie, noemde dit keerpunt een historisch moment dat als het einde van decennia van statelijke repressie zou moeten worden gezien.²⁸ Hij benadrukt dat het de verantwoordelijkheid is van degenen die nu de leiding hebben om ervoor te zorgen dat dergelijke wreedheden nooit meer worden herhaald binnen de muren van Sednaya of enig ander detentiecentrum in Syrië.²⁹ De commissie waarschuwt dat HTS en de andere gewapende groepen die nu de controle over de detentiecentra overnemen, zeer voorzichtig om moeten gaan met bewijsmateriaal van mensenrechtenschendingen en misdaden; de planken vol met documenten die te zien zijn op breed gedeelde video's van de bevrijde gevangenen moeten worden gewaarborgd.³⁰ Ook roept de onderzoekscommissie het nieuwe leiderschap op om hen, en andere humanitaire en mensenrechtenactoren, onbegrensde toegang te geven tot Syrisch grondgebied en detentiecentra in het bijzonder.³¹

De VN-onderzoekscommissie voor Soedan slaat alarm omdat de strijdende partijen in Soedan een afschuwelijke reeks van schrijnende mensenrechtenschendingen en internationale misdaden hebben gepleegd, waaronder vele die kunnen worden gecategoriseerd als oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.³² De commissie stelt zowel de Soedanese strijdkrachten (SAF) als de *Rapid Support Forces* (RSF), en hun bondgenoten, verantwoordelijk voor grootschalige schendingen, waaronder willekeurige en directe aanvallen door middel van luchtaanvallen en beschietingen van burgers, scholen, ziekenhuizen, communicatienetwerken en essentiële water- en elektriciteitsvoorzieningen.³³ De strijdende partijen vielen ook burgers aan – waaronder specifiek degenen die overlevenden hielpen of schendingen documenteerden – door middel van verkrachting en andere vormen van seksueel geweld, willekeurige arrestaties en detentie, evenals marteling en mishandeling.³⁴ Twee maanden na deze bevindingen in het rapport publiceerde de onderzoekscommissie nog een uitgebreid rapport met betrekking tot gedocumenteerd grootschalig seksueel geweld en andere mensenrechtenschendingen.³⁵ Met name de RSF, die in gevecht zijn met de Soedanese strijdkrachten, heeft zich schuldig gemaakt aan onder andere groepsverkrachtingen en het ontvoeren en vasthouden van slachtoffers in omstandigheden die neerkomen op seksuele slavernij.³⁶ Voorbeelden hiervan zijn, ontvoering voor seksuele doelein-

27 'Gemarteld, verkracht en uitgehongerd: Syrische gevangenen geopend', *NOS* 9 september 2024.

28 'Never again: UN Syria Commission urges incoming authorities to break the cycle of violence and usher in new rights-respecting era', *OHCHR* 8 december 2024.

29 'Never again: UN Syria Commission urges incoming authorities to break the cycle of violence and usher in new rights-respecting era', *OHCHR* 8 december 2024.

30 'Never again: UN Syria Commission urges incoming authorities to break the cycle of violence and usher in new rights-respecting era', *OHCHR* 8 december 2024.

31 'Never again: UN Syria Commission urges incoming authorities to break the cycle of violence and usher in new rights-respecting era', *OHCHR* 8 december 2024.

32 'Sudan: UN Fact-Finding Mission outlines extensive human rights violations, international crimes, urges protection of civilians', *OHCHR* 6 september 2024.

33 'Sudan: UN Fact-Finding Mission outlines extensive human rights violations, international crimes, urges protection of civilians', *OHCHR* 6 september 2024.

34 'Sudan: UN Fact-Finding Mission outlines extensive human rights violations, international crimes, urges protection of civilians', *OHCHR* 6 september 2024.

35 'Findings of the investigations conducted by the Independent International Fact-Finding Mission for the Sudan into violations of international human rights law and international humanitarian law, and related crimes, committed in the Sudan in the context of the conflict that erupted in mid-April 2023', *OHCHR* 23 oktober 2024.

36 'Sudan: UN Fact-Finding Mission documents large-scale sexual violence and other human rights violations in newly issued report', *OHCHR* 29 oktober 2024.

den, evenals beschuldigingen van gedwongen huwelijken en interstatelijke mensenhandel voor seksuele doeleinden.³⁷ Deze aanvallen maakten deel uit van een patroon dat erop gericht is burgers te terroriseren en te straffen voor vermeende banden met de oppositie en om elke tegenstand tegen de RSF-opmars te onderdrukken.³⁸ Het rapport adviseert om het bestaande wapenembargo in Darfur uit te breiden, overeenkomstig Resolutie 1556 (2004) van de Veiligheidsraad en daaropvolgende resoluties naar heel Soedan om de levering van wapens, munitie en andere logistieke of financiële steun aan de strijdende partijen in te dammen en verdere escalatie te voorkomen.³⁹ Degenen die wapens leveren, zo waarschuwt het rapport, kunnen medeplichtig zijn aan ernstige schendingen van de mensenrechten en het humanitair oorlogsrecht.⁴⁰ Ook wijst de commissie de Soedanese autoriteiten erop dat ze volledige medewerking moeten verlenen aan het Internationaal Strafhof (ICC) en daarnaast het uitleveren van alle aangeklaagde personen, inclusief voormalig president Al Bashir. Volgens de commissie zou de jurisdictie van het ICC, die voortvloeit uit Resolutie 1593 (2005) van de Veiligheidsraad met betrekking tot de situatie in Darfur, ook moeten worden uitgebreid om het gehele grondgebied van Soedan te bestrijken.⁴¹

De VN-onderzoekscommissie voor de Bezette Palestijnse Gebieden publiceerde ook een rapport tijdens de afgelopen sessie van de Raad die erop wijst dat Israël een gecoördineerd beleid heeft gevoerd om het gezondheidszorgsysteem van Gaza te vernietigen als onderdeel van een bredere aanval op Gaza, waarbij oorlogsmisdaden en de misdaad tegen de menselijkheid van uitroeiing zijn gepleegd met meedogenloze en opzettelijke aanvallen op medisch personeel en faciliteiten.⁴² Het rapport concludeerde dat Israëlische veiligheidstroepen opzettelijk medisch personeel hebben gedood, vastgehouden en gemarteld en medische voertuigen hebben aangevallen, terwijl ze hun belegering van Gaza verscherpten en vergunningen om het gebied te verlaten voor medische behandeling beperkten.⁴³ Deze acties kwalificeren als oorlogsmisdaden, te weten moord en mishandeling en vernietiging van beschermd burgerbezit, evenals uitroeiing wat een misdaad tegen de menselijkheid is.⁴⁴ Wat betreft de detentie van Palestijnen in Israëlische militaire kampen en detentiefaciliteiten, concludeerde het rapport dat duizenden kinderen en volwassen gevangenen op grote schaal systematisch zijn mishandeld en ook fysiek, psychologisch, seksueel en gendergerelateerd geweld hebben ondergaan.⁴⁵ De commissie richt zich op de

38 'Sudan: UN Fact-Finding Mission documents large-scale sexual violence and other human rights violations in newly issued report', *OHCHR* 29 oktober 2024.

38 'Sudan: UN Fact-Finding Mission documents large-scale sexual violence and other human rights violations in newly issued report', *OHCHR* 29 oktober 2024.

39 'Sudan: UN Fact-Finding Mission documents large-scale sexual violence and other human rights violations in newly issued report', *OHCHR* 29 oktober 2024.

40 'Findings of the investigations conducted by the Independent International Fact-Finding Mission for the Sudan into violations of international human rights law and international humanitarian law, and related crimes, committed in the Sudan in the context of the conflict that erupted in mid-April 2023', *OHCHR* 23 oktober 2024.

41 'Sudan: UN Fact-Finding Mission documents large-scale sexual violence and other human rights violations in newly issued report', *OHCHR* 29 oktober 2024.

42 'Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and Israel', *OHCHR* 11 september 2024.

43 'UN Commission finds war crimes and crimes against humanity in Israeli attacks on Gaza health facilities and treatment of detainees, hostages', *OHCHR* 10 oktober 2024.

44 'UN Commission finds war crimes and crimes against humanity in Israeli attacks on Gaza health facilities and treatment of detainees, hostages', *OHCHR* 10 oktober 2024.

45 'UN Commission finds war crimes and crimes against humanity in Israeli attacks on Gaza health facilities and treatment of detainees, hostages', *OHCHR* 10 oktober 2024.

grondoorzaken van het conflict en dringt er bij de Israëlische regering op aan om te voldoen aan de richtlijnen van het advies van juli 2024 van het Internationaal Gerechtshof. Deze luiden; een einde te maken aan de onrechtmatige bezetting van Palestijns grondgebied; nieuwe nederzettingenplannen alsook activiteiten te staken; alle kolonisten te evacueren en de slachtoffers te compenseren.⁴⁶ Ook roept de commissie de staat Israël op om te voldoen aan de voorlopige maatregelen die door het Internationaal Gerechtshof zijn bevolen om te voorkomen dat er handelingen worden verricht die binnen het bereik van artikel II(a)-(d) van het Genocideverdrag vallen.⁴⁷

Tijdens de 57^e sessie werd ook duidelijk dat de VN-onderzoekscommissie voor Oekraïne nieuw bewijsmateriaal heeft gevonden dat wijst op steeds terugkomende patronen van marteling door de Russische autoriteiten van Oekraïense burgers en krijgsgevangenen in de bezette Oekraïense gebieden en in de Russische Federatie.⁴⁸ De Commissie heeft al eerder gehamerd op het feit dat de marteling van Oekraïense krijgsgevangenen in Rusland een oorlogsmisdaad is; het nieuwste rapport van de commissie bevat bevindingen dat de Russische autoriteiten hebben gehandeld volgens een gecoördineerd staatsbeleid van marteling van Oekraïense burgers en krijgsgevangenen wat misdaden tegen de menselijkheid constitueert.⁴⁹

Comité inzake de rechten van personen met een handicap

Op 22 november 2024 bracht het Comité inzake de rechten van personen met een handicap een verklaring uit over de situatie in Myanmar. Hierin vroeg het Comité aandacht voor het grote aantal slachtoffers in Myanmar door landmijnen en niet-ontplofte munitie van de militaire junta. In de verklaring lichtte het Comité, naast het gebruik van landmijnen, ook het blokkeren van toegang tot essentiële zorg uit.⁵⁰

Als voorbeeld van de problemen die zich voordoen droeg het Comité aan dat personen met geamputeerde ledematen momenteel gedwongen worden om onder te duiken om intimidatie en arrestatie te voorkomen, omdat het ontbreken van een ledemaat kan worden gezien als bewijs van lidmaatschap van het verzet. 'Een ledemaat verliezen is overal een uitdaging, maar in Myanmar wordt een amputatie gezien als bewijs van een misdaad', aldus de experts.⁵¹ In dit kader riep het Comité de internationale gemeenschap op om de huidige maatregelen, zoals bestaande internationale sancties, te versterken en te coördineren om mogelijke aanvallen op deze personen van de militaire junta te verzwakken. Verder drong het bij alle partijen bij het

46 'UN Commission finds war crimes and crimes against humanity in Israeli attacks on Gaza health facilities and treatment of detainees, hostages', *OHCHR* 10 oktober 2024..

47 'UN Commission finds war crimes and crimes against humanity in Israeli attacks on Gaza health facilities and treatment of detainees, hostages', *OHCHR* 10 oktober 2024.

48 'UN Commission of Inquiry on Ukraine finds additional evidence of common patterns of torture by Russian authorities', *OHCHR* 23 september 2024..

49 'Ukraine: Torture by Russian authorities amounts to crimes against humanity, says UN Commission of Inquiry', *OHCHR* 29 oktober 2024.

50 'Myanmar amputees under siege by junta landmines, harassment and blockades of prosthetics, say UN experts', *OHCHR* 22 november 2024.

51 'Myanmar amputees under siege by junta landmines, harassment and blockades of prosthetics, say UN experts', *OHCHR* 22 november 2024.

conflict in Myanmar erop aan om onmiddellijk te stoppen met het leggen van landmijnen en onmiddellijk te beginnen met het verwijderen ervan.⁵²

Vrouwenrechtencomité

De 89e sessie van het Vrouwenrechtencomité heeft van 7 tot 25 oktober 2024 plaatsgevonden. In de sessie zijn onder meer de rapporten over lidstaten Benin, Canada, Chili, Cuba, Japan, Laos, Nieuw-Zeeland en Saoedi-Arabië besproken.⁵³

Ten aanzien van Benin uitte het Comité bezorgdheid over de hoge prevalentie van gendergerelateerd geweld tegen vrouwen. Ook wees het Comité op de impact van het conflict in de Sahel – die een humanitaire crisis in het land creëert en waardoor personen het land verlaten – op gendergerelateerd geweld onder vluchtelingen, ontheemden, migranten en asielzoekers in Benin. Om deze reden riep het Benin op om gendergerelateerd geweld te bestrijden, ook onder kinderen, en maatregelen te treffen om slachtoffers op te vangen van gendergerelateerd geweld.⁵⁴

Met betrekking tot Laos uitte het Comité zorgen over de hoge prevalentie van kindhuwelijken (30,5 procent van de vrouwen trouwt voor hun 18e levensjaar ondanks een wettelijk verbod). Het Comité vestigde in het bijzonder de aandacht op het familierecht, dat huwelijken vanaf 15 jaar toestaat in ongedefinieerde ‘speciale en noodzakelijke gevallen’.⁵⁵ Het Comité heeft Laos gevraagd om het familierecht te wijzigen en alle uitzonderingen op de minimumhuwelijksleeftijd van 18 jaar te schrappen.⁵⁶ Bij Saoedi-Arabië drong het Comité aan op afschaffing van de doodstraf en een heroverweging van alle huidige doodvonnissen. Daarnaast stipte het de Saoedi-Arabische antiterrorismewet (2017) en de anticriminaliteitswet (2007) aan, die naar verluidt worden gebruikt om vrouwelijke mensenrechtenverdedigers te onderwerpen aan intimidatie, bedreigingen, arrestaties en reisverboden.⁵⁷ Als gevolg hiervan riep het Comité Saoedi-Arabië op om te garanderen dat vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en activisten ongestoord hun werk kunnen doen zonder inperkingen van hun rechten. Ten slotte uitte het Comité bezorgdheid over het gebrek aan bescherming van alle migrantenwerknemers, met inbegrip van vrouwelijke huishoudelijke hulpen, die expliciet zijn uitgesloten van de arbeidswetgeving.⁵⁸

Gedurende de sessie is daarnaast een algemene aanbeveling op het gebied van gelijkwaardige en inclusieve representatie van vrouwen in besluitvormingssystemen aangenomen.⁵⁹ In de

52 ‘Myanmar amputees under siege by junta landmines, harassment and blockades of prosthetics, say UN experts’, *OHCHR* 22 november 2024.

53 CEDAW/C/SR.2117, ‘Summary record of the 2117th meeting’, 29 oktober 2024.

54 ‘UN women’s rights committee publishes findings on Benin, Canada, Chile, Cuba, Japan, Lao, New Zealand and Saudi Arabia’, *OHCHR* 29 oktober 2024.

55 ‘UN women’s rights committee publishes findings on Benin, Canada, Chile, Cuba, Japan, Lao, New Zealand and Saudi Arabia’, *OHCHR* 29 oktober 2024.

56 ‘UN women’s rights committee publishes findings on Benin, Canada, Chile, Cuba, Japan, Lao, New Zealand and Saudi Arabia’, *OHCHR* 29 oktober 2024.

57 ‘UN women’s rights committee publishes findings on Benin, Canada, Chile, Cuba, Japan, Lao, New Zealand and Saudi Arabia’, *OHCHR* 29 oktober 2024.

58 ‘UN women’s rights committee publishes findings on Benin, Canada, Chile, Cuba, Japan, Lao, New Zealand and Saudi Arabia’, *OHCHR* 29 oktober 2024.

59 Aanbeveling 40 van het Vrouwenrechtencomité CEDAW/C/GC/40, ‘On equal and inclusive representation of women in decision-making systems’, 23 oktober 2024.

aanbeveling verduidelijkte het Comité dat inclusieve en gelijkwaardige besluitvorming een gelijke balans tussen mannen en vrouwen in iedere organisatie vereist.⁶⁰ Deze norm garandeert gelijke toegang voor alle vrouwen en meisjes binnen elk besluitvormingssysteem, dat volgens het Comité het publieke, private, politieke, economische en digitale domein moet omvatten.⁶¹ In dit kader vermeldde het Comité dat de huidige standaarden, van minimaal dertig procent vrouwelijke representatie binnen besluitvormingssystemen, inmiddels verouderd zijn. 'Besluitvorming zal pas echt en dynamische betekenis en blijvend effect hebben als deze 50/50 gedeeld wordt door vrouwen en mannen en er in gelijke mate rekening wordt gehouden met de belangen van beide', aldus het Comité.⁶²

Verder heeft het Comité, in samenwerking met onder meer het Kinderrechtencomité, een verklaring uitgebracht over het verdedigen van de rechten van vrouwen en meisjes in Irak.⁶³ Hierin veroordelen beide Comités de recent voorgestelde Iraakse amendementen, waarin het voorstel is neergelegd om de toegestane minimum leeftijd om in het huwelijk te treden te verlagen van achttien naar negen jaar. De amendementen zijn in strijd met artikel 16 lid 2 van het Vrouwenrechtenverdrag, en vormen een serieuze bedreiging voor de politieke, economische, sociale en culturele rechten van meisjes en vrouwen.⁶⁴ Om deze reden roepen de Comités de Iraakse overheid op om de amendementen af te keuren en de internationale gemeenschap om actie te ondernemen om de rechten van vrouwen en meisjes in Irak te beschermen.⁶⁵

Ten slotte besloot het Vrouwenrechtencomité dat het beleid over gedwongen sterilisaties in Peru, zoals dat gold vanaf 1990, neerkomt op gendergerelateerd geweld en discriminatie, in het bijzonder tegen inheemse vrouwen, vrouwen op het platteland en vrouwen in economisch achtergestelde situaties.⁶⁶ De klacht was ingediend door vijf slachtoffers, die tussen 1996 en 1997 werden gedwongen om een sterilisatie te ondergaan als onderdeel van een door de staat geleid geboortebepersingsbeleid in Peru. Het Comité concludeerde ook dat het niet nakomen van verplichtingen om deze schendingen naar behoren te onderzoeken en slachtoffers van gedwongen sterilisatie te compenseren een daad van discriminatie tegen vrouwen is.⁶⁷ Het

60 Aanbeveling 40 van het Vrouwenrechtencomité CEDAW/C/GC/40, 'On equal and inclusive representation of women in decision-making systems', 23 oktober 2024, par. 2.

61 Aanbeveling 40 van het Vrouwenrechtencomité CEDAW/C/GC/40 'On equal and inclusive representation of women in decision-making systems', 23 oktober 2024, par. 2.

62 Aanbeveling 40 van het Vrouwenrechtencomité CEDAW/C/GC/40 'On equal and inclusive representation of women in decision-making systems', 23 oktober 2024, par. 14.

63 CEDAW/CRC/Working Group on discrimination against women and girls, 'Upholding women's and girls' rights in Iraq, issued jointly with the Committee on the Rights of the Child, the Working Group on discrimination against women and girls, the Special Rapporteur on violence against women and girls and the Special Rapporteur on the sale of children', 17 oktober 2024.

64 CEDAW/CRC/Working Group on discrimination against women and girls, 'Upholding women's and girls' rights in Iraq, issued jointly with the Committee on the Rights of the Child, the Working Group on discrimination against women and girls, the Special Rapporteur on violence against women and girls and the Special Rapporteur on the sale of children', 17 oktober 2024.

65 CEDAW/CRC/Working Group on discrimination against women and girls, 'Upholding women's and girls' rights in Iraq, issued jointly with the Committee on the Rights of the Child, the Working Group on discrimination against women and girls, the Special Rapporteur on violence against women and girls and the Special Rapporteur on the sale of children', 17 oktober 2024.

66 'Peru: Fujimori government's forced sterilisation policy violated women's rights, UN committee says in landmark ruling', *OHCHR* 30 oktober 2024; CEDAW/C/89/D/170/2021, 25 oktober 2024 (*Carbajal Cepeda et al./Peru*).

67 'Peru: Fujimori government's forced sterilisation policy violated women's rights, UN committee says in landmark ruling', *OHCHR* 30 oktober 2024; CEDAW/C/89/D/170/2021, 25 oktober 2024 (*Carbajal Cepeda et al./Peru*).

Comité drong erop aan om het lopende onderzoek te versnellen en uit te breiden, financiële compensatie en psychologische hulp te bieden en een uitgebreid programma voor schadeloosstelling van de slachtoffers uit te voeren.⁶⁸ Afsluitend merkte het Comité op dat wijdverspreide of systematisch gedwongen sterilisaties kunnen worden gecategoriseerd als misdaden tegen de menselijkheid onder het Statuut van het Internationaal Strafhof.⁶⁹ Het uitte zijn bezorgdheid over een wet die in augustus door Peru is aangenomen. Door deze wet kunnen misdaden tegen de menselijkheid, die voor 2002 zijn gepleegd, niet worden vervolgd. Het Comité herinnerde Peru eraan dat zowel het Inter-Amerikaanse Hof voor de Rechten van de Mens als het Hoge Commissariaat voor de Mensenrechten van de VN (OHCHR) Peru hadden opgeroepen om deze wet nietig te verklaren, aangezien deze in strijd is met het internationaal recht.⁷⁰

Kinderrechtencomité

In de 97e sessie nam het Kinderrechtencomité Argentinië, Armenië, Bahrein, Israël, Mexico, en Turkmenistan onder de loep.⁷¹ Ten aanzien van Israël verwelkomde het Comité de oprichting van een eenheid voor coördinatie van de rechten van (ontheemde) kinderen en jongeren na de aanvallen van 7 oktober 2023. Daarentegen uitte het ook zorgen over de negatieve effecten van de aanvallen en het voortdurende conflict op de geestelijke gezondheid en het welzijn van kinderen.⁷² Het Comité verzocht Israël om de toegankelijkheid en het aanbod van geestelijke gezondheidszorg te verbeteren en de lange wachttijden dringend aan te pakken. Daarnaast was het Comité zeer bezorgd over het grote aantal kinderen in Gaza dat gedood, verminkt, gewond, vermist of ontheemd is als gevolg van de willekeurige en disproportionele aanvallen van Israël.⁷³ Het Comité drong er bij Israël op aan om onmiddellijk te stoppen met het doden en verwonden van Palestijnse kinderen in Gaza en te zorgen voor veilige en onbeperkte humanitaire toegang tot de Gazastrook.⁷⁴

Het Comité was ten slotte zeer kritisch ten aanzien van de voortdurende ontvoeringen, willekeurige arrestaties en langdurige detenties van grote aantallen Palestijnse kinderen door de Israëlische strijdkrachten. Meestal vinden deze handelingen plaats zonder aanklacht, proces of toegang tot wettelijke vertegenwoordiging of contact met familieleden. Het gaf Israël de sterke aanbeveling om onmiddellijk een einde te maken aan de willekeurige en administratieve detenties

68 'Peru: Fujimori government's forced sterilisation policy violated women's rights, UN committee says in landmark ruling', *OHCHR* 30 oktober 2024; CEDAW/C/89/D/170/2021, 25 oktober 2024 (*Carbajal Cepeda et al./Peru*).

69 'Peru: Fujimori government's forced sterilisation policy violated women's rights, UN committee says in landmark ruling', *OHCHR* 30 oktober 2024; CEDAW/C/89/D/170/2021, 25 oktober 2024 (*Carbajal Cepeda et al./Peru*).

70 'Peru: Fujimori government's forced sterilisation policy violated women's rights, UN committee says in landmark ruling', *OHCHR* 30 oktober 2024; CEDAW/C/89/D/170/2021, 25 oktober 2024 (*Carbajal Cepeda et al./Peru*).

71 'UN Child Rights Committee publishes findings on Argentina, Armenia, Bahrain, Israel, Mexico, and Turkmenistan', *OHCHR*, 19 september 2024.

72 'UN Child Rights Committee publishes findings on Argentina, Armenia, Bahrain, Israel, Mexico, and Turkmenistan', *OHCHR*, 19 september 2024.

73 'UN Child Rights Committee publishes findings on Argentina, Armenia, Bahrain, Israel, Mexico, and Turkmenistan', *OHCHR*, 19 september 2024.

74 'UN Child Rights Committee publishes findings on Argentina, Armenia, Bahrain, Israel, Mexico, and Turkmenistan', *OHCHR*, 19 september 2024.

van kinderen, om alle Palestijnse kinderen die willekeurig worden vastgehouden vrij te laten en het gebruik van marteling en mishandeling tegen hen in juridische procedures af te schaffen.⁷⁵

Op 10 oktober 2024 besloot het Kinderrechtencomité, in samenwerking met het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten, dat Finland de rechten van de inheemse Sámi heeft geschonden, door vergunningen voor de exploitatie van mineralen op hun grondgebied te verlenen zonder een vooraf vastgestelde beoordeling of een adequaat inspraakproces.⁷⁶ Drie klachten waren ingediend door kinderen van de gemeenschap Kova-Labba Siida Sámi, die betrekking hadden op mijnbouwprojecten op hun grondgebied. Het Kinderrechtencomité bracht in herinnering dat (inheemse) kinderen in het bijzonder centraal moeten staan in een dergelijk proces, waarin vanaf het begin met hen rekening wordt gehouden.⁷⁷ Het Comité oordeelde dat de goedkeuring van de exploitatievergunningen zonder een dergelijk proces het recht schendt van de kinderen om te genieten van hun eigen cultuur en resulteert in discriminatie van inheemse kinderen.⁷⁸

Comité voor economische, sociale en culturele rechten

Tijdens zijn 76e zitting nam het Comité voor economische, sociale en culturele rechten slotopmerkingen aan over Albanië, Cyprus, Honduras, IJsland, Kirgizië, Malawi en Polen.⁷⁹ Hieronder volgt een kort overzicht van de belangrijkste kwesties, thema's en bevindingen met betrekking tot elk land. Ten aanzien van IJsland, onderzocht en becommentarieerde het Comité de recente instroom van immigranten en hoe immigranten geïntegreerd werden in de samenleving.⁸⁰ Over Polen besprak het Comité institutionele obstakels voor de toegang tot abortus. Betreffende Honduras sprak het over de bedreigingen van kleinschalige vissers en lage schoolinschrijvingspercentages.⁸¹ Het Comité besprak verder bruidsontvoeringen en gedwongen huwelijken in Kirgizië, en ook arbeidsomstandigheden en de lage scholing van Roma- en Egyptische kinderen in Albanië.⁸² Tot slot besprak het Comité vluchtelingenzaken en de erkenning van diploma's voor Turkse Cyprioten bij de beoordeling van Cyprus, en de hoge overheidsschuld en armoede in

75 'UN Child Rights Committee publishes findings on Argentina, Armenia, Bahrain, Israel, Mexico, and Turkmenistan', *OHCHR*, 19 september 2024.

76 *CRC/C/97/D/172/2022*, 10 oktober 2024 (*M. E. V., S. E. V. en B. I. V./Finland*).

77 'Finland must respect the rights of Sámi Indigenous people to traditional lands: UN Committees find', *OHCHR* 10 oktober 2024; *CRC/C/97/D/172/2022*, 10 oktober 2024 (*M. E. V., S. E. V. en B. I. V./Finland*).

78 'Finland must respect the rights of Sámi Indigenous people to traditional lands: UN Committees find', *OHCHR* 10 oktober 2024; *CRC/C/97/D/172/2022*, 10 oktober 2024 (*M. E. V., S. E. V. en B. I. V./Finland*).

79 'Committee on Economic, Social and Cultural Rights Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Albania, Cyprus, Honduras, Iceland, Kyrgyzstan, Malawi and Poland', *CESCR* 27 september 2024.

80 'Committee on Economic, Social and Cultural Rights Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Albania, Cyprus, Honduras, Iceland, Kyrgyzstan, Malawi and Poland', *CESCR* 27 september 2024.

81 'Committee on Economic, Social and Cultural Rights Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Albania, Cyprus, Honduras, Iceland, Kyrgyzstan, Malawi and Poland', *CESCR* 27 september 2024.

82 'Committee on Economic, Social and Cultural Rights Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Albania, Cyprus, Honduras, Iceland, Kyrgyzstan, Malawi and Poland', *CESCR* 27 september 2024.

Malawi.⁸³ Na de zitting oordeelde het Comité (net zoals het VN-Comité voor de Rechten van het Kind) dat Finland de rechten van de inheemse Sámi op cultuur en land heeft geschonden door vergunningen voor de exploratie van mineralen op hun grondgebied te verlenen zonder effectbeoordeling of adequaat inspraakproces.⁸⁴

Het Comité tegen foltering en het Subcomité voor de preventie van foltering (SPT)

Het Comité tegen foltering hield zijn 81e zitting van 28 oktober tot en met 22 november en publiceerde bevindingen over Kameroen, Jordanië, Koeweit, Mongolië, Namibië en Thailand.⁸⁵ Hieronder volgt een kort overzicht van de belangrijkste kwesties, thema's en bevindingen met betrekking tot elk land. Ten eerste werd er inzake Kameroen gewezen op meerdere schendingen van het Verdrag tegen foltering door middel van geweld door veiligheidstroepen en gewapende groepen, en waren er gevallen van misbruik tegen mensenrechtenverdedigers, maatschappelijke organisaties, journalisten, politieke tegenstanders en vreedzame demonstranten.⁸⁶ Ten tweede stelde het Comité in Jordanië kwesties aan de orde met betrekking tot de toegang tot rechtsbijstand en wetgeving inzake cybercriminaliteit die grenst aan censuur. Ten derde wees het Comité in Koeweit op misbruik en dwangarbeid en uitbuiting van migrantenarbeiders onder het Kafalah-systeem en vermeende marteling van gedetineerden.⁸⁷ Ten vierde oordeelde het Comité dat Mongolië om de verplichtingen van het verdrag na te komen het wetsontwerp over onderzoek naar foltering en mishandeling nog volledig ten uitvoer moest brengen en wees het Comité ook op mogelijke problemen met de wet, waaronder een gebrek aan doeltreffendheid en mogelijke belangenconflicten.⁸⁸ Ten vijfde benadrukte het Comité dat er in Namibië serieuze problemen zijn met overvolle en beschadigde cellen, en benoemde het gebrek aan vooruitgang in het codificeren van foltering als een strafbaar feit.⁸⁹ Tot slot constateerde het Comité in Thailand talrijke tekortkomingen in de wetgeving tegen marteling en gedwongen verdwijning uit 2022. In 2024 ontstond er nog meer bezorgdheid over de voortgezette verdwijningen van politieke

83 'Committee on Economic, Social and Cultural Rights Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Albania, Cyprus, Honduras, Iceland, Kyrgyzstan, Malawi and Poland', *CESCR* 27 september 2024.

84 'Finland must respect the rights of Sámi Indigenous people to traditional lands: UN Committees find', *CESCR* 10 oktober 2024.

85 'UN Committee against Torture publishes findings on Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024; 'Committee against Torture Concludes Eighty-First Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024.

86 'UN Committee against Torture publishes findings on Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024; 'Committee against Torture Concludes Eighty-First Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024.

87 'UN Committee against Torture publishes findings on Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024; 'Committee against Torture Concludes Eighty-First Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024.

88 'UN Committee against Torture publishes findings on Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024; 'Committee against Torture Concludes Eighty-First Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024.

89 'UN Committee against Torture publishes findings on Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024; 'Committee against Torture Concludes Eighty-First Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024.

activisten.⁹⁰ Voor wat betreft algemene thema's richtte het Comité zich op voortdurende foltering en mishandeling door autoriteiten en gewapende groepen, langdurige of willekeurige detentie, gebrek aan onafhankelijk toezicht op foltering, politieke onderdrukking, en uitbuiting van migranten.

Het VN-Subcomité inzake de voorkoming van foltering heeft Nigeria bezocht en heeft zijn bevindingen gepubliceerd.⁹¹ Ten eerste betreurt de delegatie het gebrek aan medewerking van de Nigeriaanse autoriteiten voor en tijdens het bezoek, waarbij zij werd geconfronteerd met vijandigheid van de overheid. De delegatie stelde vast dat Nigeria in de afgelopen tien jaar nog steeds geen functionerende nationale mechanismen ter voorkoming van foltering heeft opgezet en dat de situatie in de meeste detentiecentra erbarmelijk is.⁹² Ze eindigde haar rapport door te benadrukken dat 'foltering en mishandeling niet serieus genomen worden door de Verdragspartij, en de gruwelijke situatie die [is] gedocumenteerd [...], geeft hiervan blijk'.⁹³ Het SPT bracht een bezoek aan Griekenland en benadrukte dat, hoewel Griekenland vooruitgang had geboekt in het verbeteren van de omstandigheden van de bevolking en het voorkomen van foltering en mishandeling, de regering nog meer inspanningen moet leveren om de functionele onafhankelijkheid van haar preventiemechanismen te garanderen in vergelijking met de overheid en te versterken.⁹⁴ Verder werd benadrukt dat gedetineerden beter beschermd moeten worden tegen mogelijke foltering.⁹⁵ Tot slot is het Subcomité begonnen met zijn landenbezoeken aan Bolivia en de Democratische Republiek Congo.⁹⁶ Het Subcomité heeft aangekondigd dat het van plan is een bezoek te brengen aan Mozambique, Nieuw-Zeeland, Peru, Servië, Afghanistan, Burundi, Frankrijk en Mexico in 2025.⁹⁷

90 'UN Committee against Torture publishes findings on Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024; 'Committee against Torture Concludes Eighty-First Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Cameroon, Jordan, Kuwait, Mongolia, Namibia and Thailand', *CAT* 22 november 2024.

91 'Nigeria: Urgent measures needed to end torture and ill-treatment, say experts', *SPT* 23 september 2024.

92 'Nigeria: Urgent measures needed to end torture and ill-treatment, say experts', *SPT* 23 september 2024.

93 'Nigeria: Urgent measures needed to end torture and ill-treatment, say experts', *SPT* 23 september 2024.

94 'Greece needs to strengthen effective torture prevention measures, UN torture prevention body finds', *SPT* 21 oktober 2024.

95 'Greece needs to strengthen effective torture prevention measures, UN torture prevention body finds', *SPT* 21 oktober 2024.

96 'Greece needs to strengthen effective torture prevention measures, UN torture prevention body finds', *SPT* 21 oktober 2024.

97 'UN torture prevention body confirms 2025 visit plan amid escalating global threats and conflicts', *SPT* 29 november 2024.